

Fizyoterapi ve Rehabilitasyon Bölümü Öğrencilerinde Mesleki Farkındalığın Değerlendirilmesi

Assessment of Job Awareness in Department of Physical Therapy and Rehabilitation Students

Zuhal KUNDURACILAR, Eda AKBAŞ, Çağatay BÜYÜKUYSAL, Demet BİÇKİ, Emin Ulaş ERDEM

ÖZ

Fizyoterapi programını tercih eden öğrenciler fizyoterapi eğitiminin nitelikleri hakkında bilgi sahibi olmak zorundadır. Bu durum profesyonel fizyoterapi eğitim programlarının özellikleri ve doğasını tanımlayan bir anlam ifade eder. Bu çalışma, Karabük Üniversitesi Sağlık Yüksekokulu Fizyoterapi ve Rehabilitasyon bölümü birinci sınıf öğrencilerinde gerçekleştirilmiştir (yaş=19.78±1.26, n=41, K/E=19/22). Dünya Fizyoterapistler Konfederasyonunun profesyonel fizyoterapi eğitimi için öngörülen programı referans alınarak tarafımızdan bir anket geliştirilmiştir. Üç bölümden oluşan bu ankette öğrencilerin fizyoterapide mesleki farkındalıkları sorgulandı. Fizyoterapi ve Rehabilitasyon birinci sınıf öğrencilerinde, ankette yer alan her üç bilişsel nitelik düzeyinin de LIKERT Skalasına göre üç üzerinde olduğu tespit edildi. Fizyoterapi ve rehabilitasyon bölümünü, ilgi alanı olduğu için tercih eden öğrencilerin anket sonuçları, diğer faktörler nedeniyle tercih eden öğrencilerle karşılaştırıldığında; birinci ve üçüncü alt ölçekler için, ilgi alanı olan öğrencilerin 'fizyoterapide yeterlilikler hakkında farkındalık' ve 'mesleki duyarlılık' düzeylerinin diğerlerine göre anlamlı olarak daha yüksek olduğu görüldü (sırasıyla p=0.049 ve p=0.002). Bu çalışmanın, fizyoterapi ve rehabilitasyon bölümü öğrencilerinin amaçlarının ve yeterliliklerinin belirlenmesi, mesleki gerekliliklerin ortaya konması, yeni müfredat ve farkındalık eğitimi programlarının geliştirilmesi ve bu sayede topluma daha faydalı meslek profesyonellerinin yetiştirilmesi bakımından yol gösterici nitelikte olduğu düşünülmektedir.

Anahtar Sözcükler: Mesleki farkındalık, Fizyoterapi, Fizyoterapi ve rehabilitasyon eğitimi

ABSTRACT

Students, who prefer physiotherapy program, should have knowledge about the qualifications of physical therapy education. It provides a means of describing to nature and characteristics of physical therapy professional entry level educational programs. This study is performed with Karabük University Health High School Physiotherapy and Rehabilitation first Class Students (age=19.78±1.26, n=41, F/M 19/22). We developed a questionnaire related to World Confederation for Physical Therapy (WCPT) guideline for physical therapist professional entry level education. This questionnaire is composed of three sections, in which physiotherapy job awareness of the students is asked. The questionnaire results showed that, these three sections levels were above three, according to LIKERT Scale rating. First and third levels of 'awareness for sufficiencies in physiotherapy' and 'job awareness' of the students' which prefer this physiotherapy due to their interest, were higher than the results of the students who prefer this program due to the other factors (p=0.049, and p=0.002, respectively) when the results of questionnaire were compared. This study will help to ascertain the aims and requirements of physiotherapy students and by this way to be a guide for education of more productive job professionals.

Keywords: Job awareness, Physiotherapy, Physiotherapy and rehabilitation education

Zuhal KUNDURACILAR (✉)

Bülent Ecevit Üniversitesi, Zonguldak Sağlık Yüksekokulu, Fizyoterapi ve Rehabilitasyon Bölümü, Zonguldak, Türkiye
Bülent Ecevit University, Zonguldak School of Health, Department of Physiotherapy and Rehabilitation, Zonguldak, Turkey
zuhalkun@gmail.com

Eda AKBAŞ

Bülent Ecevit Üniversitesi, Zonguldak Sağlık Yüksekokulu, Fizyoterapi ve Rehabilitasyon Bölümü, Zonguldak, Türkiye
Bülent Ecevit University, Zonguldak School of Health, Department of Physiotherapy and Rehabilitation, Zonguldak, Turkey

Çağatay BÜYÜKUYSAL

Bülent Ecevit Üniversitesi, Tıp Fakültesi, Biyoistatistik Anabilim Dalı, Zonguldak, Türkiye
Bülent Ecevit University, Zonguldak School of Medicine, Department of Biostatistics, Zonguldak, Turkey

Demet BİÇKİ

Karabük Üniversitesi, Sağlık Yüksekokulu, Fizyoterapi ve Rehabilitasyon Bölümü, Karabük, Türkiye
Karabük University, Zonguldak School of Health, Department of Physiotherapy and Rehabilitation, Karabük, Turkey

Emin Ulaş ERDEM

Özel Yaşam Tıp Merkezi, Fizik Tedavi ve Rehabilitasyon Kliniği, Bartın, Türkiye
Özel Yaşam Medical Center, Clinic of Physiotherapy and Rehabilitation, Bartın, Turkey

Geliş Tarihi/Received : 19.12.2012

Kabul Tarihi/Accepted : 21.12.2012

GİRİŞ

Meslek, bir insanın hayatını kazanmak amacıyla icra ettiği, eğitim, çalışma, bilgi birikimi ve yetenek geliştirmeyi gerektiren iş olarak tanımlanmaktadır. Kuzgun (2000)'a göre meslek seçimi, bir kimsenin kendisine açık olan meslekleri çeşitli yönleri ile değerlendirip kendi ihtiyaçları ve beklentileri açısından istenilen yönleri çok, istenilmeyen yönleri az olan birine yönelmeye karar vermesidir. Super ve Overstreet (1960) 14-24 yaş aralığına denk gelen bu gelişim basamağını "meslek tercihi belirleme" olarak adlandırmışlardır (Kuzgun, 2000). Yaşam biçimini şekillendirecek en önemli tercihlerden biri olan meslek seçiminde, başarılı olmanın en temel koşulları, bireylerin ilgilerini ve isteklerini dikkate alarak karar vermeleridir. Mesleki başarı ve tatmin, aynı zamanda, kişinin bireysel özelliklerinin, yetenek ve kabiliyetlerinin bilincinde olması ve bu doğrultuda bir mesleki tercih yapması neticesinde mümkündür. Kendi kişisel ilgi alanlarını ve beceri düzeylerini dikkate alarak tercih yapan genç bireyler, hem mesleki eğitimin düzeyini arttıracak, hem de ilerideki meslek yaşantılarında daha başarılı ve verimli olacaklardır. Yaptıkları işte mutsuz olan kişiler ise, ne kendi yaşam kalitelerini ne de mesleki verimlilik düzeylerini yüksek tutmaları mümkün değildir (Turhal, Kıcıroğlu, Ocaoğlu, & Karayığit, 2010).

Mesleki eğitim alacak olan öğrencilerin, tercih ettikleri mesleğin gerektirdiği karakteristik özelliklerin ve yeteneklerin, kendileriyle uyumunu değerlendirebilmeleri için, ilgi alanlarının ve beceri düzeylerinin bilincinde olmalarının yanı sıra, seçtikleri alanla ilgili de ön bilgiye sahip olmaları önemlidir. Program tercih ederken bilinçsiz davranan ve hatta sadece ebeveyn ve öğretmenlerinin baskıcı yönlendirmelerinin sonucunda bir programa yerleşen öğrencilerde, mesleki farkındalık oluşması beklenemez. Akılcı olmayan inançlar konusundaki farkındalığın artırılması öğrencilerin ilgi, yetenek ve değerlerini bilmek kadar önemlidir. Öyle ki, öğrenciler, akılcı olmayan inançlarının farkına varmadıkları takdirde, ilgi, yetenek ve değerlerini bilmenin çok az faydası olmakta, öğrenciler erişilmez amaçlara ulaşmaya çalışarak sonuçta başarısızlık ve hayal kırıklığı yaşamaktadırlar (Erdem & Bilge 2008).

Bilişsel ve duyuşsal bir etkinlik olan ve gelişmenin temelini oluşturan farkındalığın artırılması sürecinde birey, duyguları, istekleri, düşünceleri ve davranışlarına ilişkin olarak içinde oluşan yaşantıyı algılamalıdır (Adams & Bond, 2000; Akkoyun, 2001). Farkındalık düzeyinin artması, zihinde oluşan birtakım yeni bilişsel şemalar sayesinde bireyin yaşadığı durumlar karşısında tepki verme biçimlerinin zenginleşmesini ve ilişkilerinde ve yaşamında farklı yöntemler keşfetmesini sağlar (Bandura, Pastorelli, Barbanelli, & Caprara, 1999). Mesleki farkındalık, o mesleğin yeterlilikleri, iletişimde olunacak hedef gruplar, meslekle ilgili yasa ve yönetmelikler, görev ve sorumluluklar, bireyin mesleğe psikolojik ve fiziksel olarak uygunluğu ve mesleki duyarlılık gibi kavramlar konusunda önbilgi sahibi olmayı gerektirir.

Özellikle sağlık gibi toplumda, bireylerin mutluluğu, ekonomik verimlilik ve refah için ön koşul olan bir alanda, mesleki farkındalığın sağlanması hayati önem taşımaktadır. Sağlık

hizmetlerinin kalitesindeki artışla, sosyal sorunların yaşandığı gruplarda sağlıkta iyilik hali geliştirilerek, ekonomik verimlilik ve refah düzeyinde artış sağlamak mümkündür. Fizyoterapi ve rehabilitasyon, hareket bozukluğuna yol açan her türlü yaralanmada, hastalıkta, doğumsal ve edinsel özür durumunda, iş yeri sağlığı ve endüstride fizyoterapiye özgü değerlendirme yöntemlerinin ve tedavi yaklaşımlarının uygulandığı, fiziksel sakatlıkları olan bireylerin yeniden topluma kazandırılmasında, sağlıklı bireyler için koruyucu sağlık hizmetlerinde ve yaşam kalitesinin artırılmasında önemli görevleri olan bir bilim dalıdır. Fizyoterapi ve rehabilitasyon, toplumdaki sosyal sorunların oluşturduğu engelli, kadın, çocuk ve yaşlılar gibi bir takım nüfus gruplarının fırsat eşitliği, sosyal adalet, sosyal güvenlik gibi kavramların insan hak ve özgürlükleri temelinde toplumsal bütünleşmelerini sağlayarak, iş gücü piyasasına kazandırılması, yaşam kalitelerinin artırılması ve sosyal hayata katılımlarının entegrasyonu gibi bir dizi önlem ve eylemleri gerçekleştirmeyi amaçlar. Fizyoterapi mesleği bilimsel bilgi ve yetenek kadar, fiziksel beden gücü ve motor becerilerin ve uygun ve yeterli bir şekilde kullanılmasını gerektiren bir meslektir (Başarı et al., 2009). Fizyoterapi ve rehabilitasyon öğrencilerinde mesleki farkındalığın oluşması; hareket bozukluğuna yol açan her türlü yaralanma, hastalık ve özür durumunda, iş yeri sağlığı ve endüstride fiziksel sakatlıkları olan bireylerin yeniden topluma kazandırılması, sağlıklı bireyler için koruyucu sağlık hizmetlerinde ve yaşam kalitesinin artırılmasında önemli bir rolü olan fizyoterapi ve rehabilitasyonun gelişmesi, sağlık hizmetlerinin kalitesinin artması, sosyal sorunların yaşandığı engelli ve yaşlılarda fizyoterapi ve rehabilitasyon ile ilgili sağlık sorunlarının çözümü, hastalık ve sakatlığın en aza indirilmesi, yaşlıların günlük yaşamlarında fiziksel, psiko-sosyal ve ekonomik olarak bağımsız olmalarının sağlanarak yaşam kalitelerinin artırılması gibi bütün toplumu etkileyecek mesleki hedeflere ulaşılması açısından oldukça önemlidir.

Dünya Fizyoterapistler Konfederasyonu'nun (WCPT), fizyoterapi eğitiminde mesleki yeterliliklerin neler olması gerektiği konusunda yaptıkları çalışmalar incelendiğinde, fizyoterapistlerde mesleki yeterliliklerin belirlendiği çalışmaların olduğu, ancak bu yeterliliklerin mesleğin ilk yıllarında sorgulanmadığı ve herhangi bir oryantasyon eğitimlerinin bulunmadığı saptanmıştır. Ayrıca "European Network of Physiotherapy in Higher Education" adlı kuruluşta ve Türkiye'de bu konuda yer alan yayınlar ve çalışmalar incelendiğinde, fizyoterapi mesleğinde farkındalık eğitimlerine yer verilmediği görülmüştür. Bu öngörüler ışığında planladığımız çalışmamızın amacı; fizyoterapi ve rehabilitasyon öğrencilerinin mesleki farkındalık düzeylerini tespit etmektir. Bu çalışmanın, fizyoterapi ve rehabilitasyon bölümü öğrencilerinin amaçlarının ve yeterliliklerinin belirlenmesi, mesleki gerekliliklerin ortaya konması, yeni müfredat ve farkındalık eğitimi programlarının geliştirilmesi ve bu sayede topluma daha faydalı meslek profesyonellerinin yetiştirilmesi bakımından yol gösterici nitelikte olacağı düşünülmektedir.

YÖNTEM

Bu çalışma, 2011 yılı Sosyal Kalkınma Mali Destek Programı kapsamında Batı Karadeniz Kalkınma Ajansı (BAKKA) (Proje ref. no: TR81/SOSYAL/541) tarafından desteklenmektedir. Çalış-

maya, Karabük Üniversitesi Sağlık Yüksekokulu Fizyoterapi ve Rehabilitasyon Bölümü'nde birinci sınıfta eğitim gören, mesleki farkındalık eğitimi almamış ve anketi doldurmayı kabul eden 41 öğrenci dâhil edildi. Çalışmaya dâhil edilen öğrencilerin sosyo-demografik özellikleri kaydedildi.

Tarafımızdan geliştirilen ve fizyoterapide mesleki farkındalıkların değerlendirildiği bu anket "WCPT guideline for physical therapist professional entry level education" yönergesindeki fizyoterapi ve rehabilitasyonda yeterlilikler ile ilgili başlıklar, ülkemiz fizyoterapi ve rehabilitasyon eğitim, müfredat ve çalışma koşullarına uyarlanarak ve ortaöğretim ve yükseköğretimde öğrenciler üzerinde yapılan program tecihlerinde bireysel farkındalık çalışmaları incelenerek hazırlandı. Bu ankette, 'fizyoterapide yeterlilikler hakkında farkındalık' başlığı altında öğrenciler; temel bilimler, davranış ve sosyal bilimler, hareket bilimleri, klinik bilimler ve mesleki dersler ile, fizyoterapistin görevleri, çalışma ve ortam koşulları, çalışma alanları ve hedef hasta grupları, ekip elemanlarının konumu, mesleğin gerektirdiği bireysel özellikler, fizyoterapi mesleğinin tanımı, durumu ve geleceği hakkında ön bilgi düzeyleri açısından sorgulandı. "Mesleki farkındalık eğitiminin sorgulanması" başlığı altında ise öğrencilere, fizyoterapide eğitime başlamadan önce, mesleki farkındalık ile ilgili verilen eğitimin, kendisinin fizyoterapi bilinç düzeyinde, fizyoterapi mesleğini algılamada, akademik başarıyı arttırmada, derslere uyum ve kavrama yeteneğini geliştirmede, eğitimde motivasyon artışı sağlamada, mesleki sorumluluk algısının ve bilincinin gelişiminde, yaşlı ve engellilerle empati kurma becerisini geliştirmede, toplumsal sorumluluk ve duyarlılık bilincinin gelişiminde, etik prensiplerin öğrenilmesinde ve takım çalışması bilincinin gelişiminde etkili olup olmayacağı konusunda fikirleri soruldu. Anketin son bölümünü oluşturan 'mesleki duyarlılık' başlığı altında ise öğrencilerin, fizyoterapi mesleği ile özdeşleşen duygusal ve fiziksel özelliklere ve becerilere sahip olup olmadıkları, bu özelliklerin gerekliliği ile ilgili önbilgileri ve fizyoterapistlik mesleğine olan ilgileri sorgulandı. Bu anket formu ve alt ölçekleri fizyoterapi ve rehabilitasyon alanında uzmanlaşmış ve psikolojik danışma ve rehberlik alanında uzmanlaşmış kişilerden görüş alınarak hazırlandı. Fizyoterapi ve rehabilitasyon alanında uzman olan kişiler bu ölçeklerin alan ile ilgili kullanıma uygun olduğunu belirttiler. Psikolojik ve rehberlik danışma alanı uzmanı ise anket formunda yer alan alt ölçeklerdeki soruların daha kısa ve anlaşılır bir dil ile ifade edilmesinin daha uygun olacağı yönünde görüş bildirdi. Bu görüş üzerine yeniden düzenlediğimiz bu anketin, 'fizyoterapide yeterlilikler hakkında farkındalık' bölümünde 18 madde, 'mesleki farkındalık eğitiminin sorgulanması' bölümünde 31 madde, 'mesleki duyarlılık' bölümünde 45 madde yer aldı.

Ankette yer alan başka bir bölümde ise öğrencilerin fizyoterapi mesleğini tercih etme nedenleri sorgulandı. Öğrenciler ankette yer alan nedenlere 'evet' ya da 'hayır' ifadeleri ile cevap verdiler.

Bu ankette puanlama sistemi olarak beşlik Likert skalası kullanıldı. Doğru önermelerin yer aldığı bölümlerde;

- Kesinlikle katılmıyorum: Bir puan
- Katılmıyorum: İki puan

- Fikrim yok: Üç puan
- Katılıyorum: Dört puan
- Kesinlikle katılıyorum: Beş puan olarak değerlendirildi.

Çalışmanın istatistiksel analizleri SPSS 13.0 paket programında yapıldı. Kategorik değişkenler frekans ve yüzde ile Likert ölçeği ile ölçülmüş değişkenler medyan, minimum ve maksimum değerleriyle birlikte verildi. Ölçeklerin güvenilirlikleri Cronbach alfa katsayısı ile hesaplandı ve yorumlandı. Öğrencilerin ölçeklerden elde ettikleri puanların iki grup karşılaştırmalarında Mann Whitney U testi kullanıldı. Çalışmanın tüm istatistiksel analizlerinde p değeri 0.05'in altındaki karşılaştırmalar istatistiksel olarak anlamlı kabul edildi.

Literatür araştırması yapılarak ve benzer anketler incelenerek hazırlanan örnek anketimizin güvenilirliği Cronbach alfa katsayısıyla incelendiğinde, fizyoterapide yeterlilikler hakkında farkındalık düzeyini sorgulayan bölüm için 0.918; mesleki farkındalık eğitiminin sorgulanması ile ilgili bölüm için 0.871; mesleki duyarlılıklarının sorgulandığı bölüm için ise 0.905 bulundu. Bu sonuçlar anketin alt ölçeklerinin güvenilir olduğu ortaya koymaktadır.

BULGULAR

Bu çalışmaya yaş ortalamaları 19.78±1.26 olan 41 öğrenci dâhil edilmiştir. Öğrencilerin cinsiyetlerine ve aile eğitim durumlarına göre dağılımı Tablo 1' de gösterilmiştir.

Anket sonuçlarının öğrencilerin fizyoterapide yeterlilikler hakkında farkındalık düzeyini sorgulayan bölümünün, mesleki farkındalık eğitiminin sorgulanması ile ilgili bölümün ve mesleki duyarlılıklarının sorgulandığı bölümün Likert skalasına göre puanları Tablo 2'de gösterilmiştir.

19 Kadın ve 22 erkek öğrencinin katıldığı çalışmamızda, mesleki farkındalık düzeylerinin bütün alt ölçekler için, cinsiyete göre değişmediği tespit edilmiştir (p değerleri sırasıyla 0.395, 0.099 ve 0.099) (Tablo 3).

Öğrencilerin fizyoterapi ve rehabilitasyon bölümünü tercih etme nedenlerinin yüzde (%) olarak dağılımı Tablo 4'te ve Şekil 1'de gösterilmiştir.

Tablo 1: Öğrencilerin Sosyo-Demografik Özellikleri

		n	(%)
Cinsiyet	Erkek	22	(53.7)
	Kadın	19	(46.3)
Anne Eğitim	Okur/yazar ilkokul mezunu	28	(68.3)
	Ortaokul mezunu	3	(7.3)
	Lise mezunu	5	(12.2)
	Üniversite	5	(12.2)
Baba Eğitim	Okur/yazar ilkokul mezunu	14	(34.1)
	Ortaokul mezunu	4	(9.8)
	Lise mezunu	7	(17.1)
	Üniversite	16	(39.0)

Tablo 2: Öğrencilerin Mesleki Farkındalık Düzeyleri

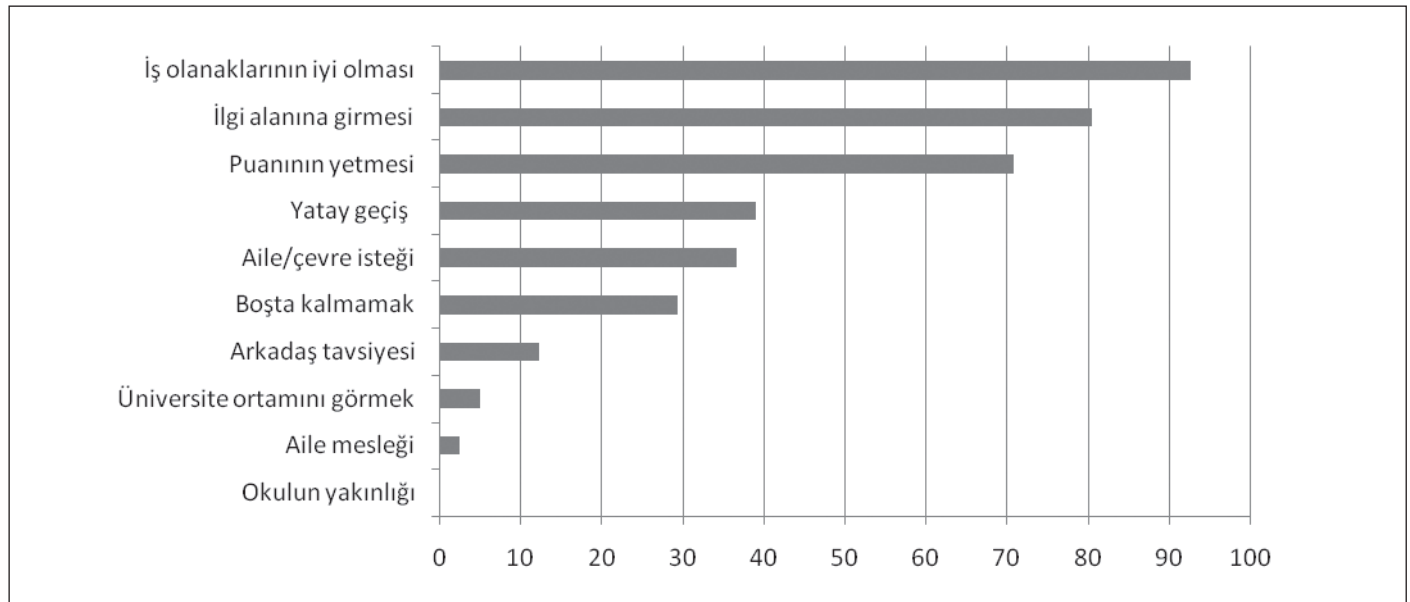
	n	Medyan (Min - Max)
Fizyoterapide yeterlilikler hakkında farkındalık	41	3.49 (2.37 – 4.39)
Mesleki farkındalık eğitiminin sorgulanması	41	4.07 (3.14 – 5.00)
Mesleki duyarlılık	41	3.98 (3.11 – 4.50)

Tablo 3: Öğrencilerin Cinsiyetlere Göre Mesleki Farkındalık Düzeyleri

	Erkek (n:22) Medyan (Min - Max)	Kadın (n:19) Medyan (Min - Max)	p
Fizyoterapide yeterlilikler hakkında farkındalık	3.48 (2.37 – 4.39)	3.55 (2.71 – 4.22)	0.395
Mesleki farkındalık eğitiminin sorgulanması	3.96 (3.14 – 5.00)	4.21 (3.43 – 5.00)	0.099
Mesleki duyarlılık	3.85 (3.11 – 4.48)	4.09 (3.41 – 4.59)	0.099

Tablo 4: Öğrencilerin Fizyoterapi ve Rehabilitasyon Bölümünü Tercih Etme Nedenlerinin Yüzde (%) Olarak Dağılımı

	n	(%)
ÖSS puanının lisansa yetmesi	29	70.7
Boşta kalmamak	12	29.3
Aile/çevre isteği	15	36.6
Üniversite ortamını görmek	2	4.9
Arkadaş tavsiyesi	5	12.2
Aile mesleği	1	2.4
İş olanaklarının iyi olması	38	92.7
İlgi alanına girmesi	33	80.5
Okulun bulunduğu yerin aileme yakın olması	0	0
Yatay geçiş sınavıyla bir başka fakülteye geçebilmek	16	39

Şekil 1: Öğrencilerin fizyoterapi ve rehabilitasyon bölümünü tercih etme nedenlerinin yüzde (%) olarak dağılımı.

Fizyoterapi ve rehabilitasyon bölümünü, ilgi alanı olduğu için tercih eden öğrencilerin anket sonuçları, diğer faktörler nedeniyle tercih eden öğrencilerle karşılaştırıldığında; ilgi alanı olan öğrencilerin “fizyoterapide yeterlilikler hakkında farkındalık” ve “mesleki duyarlılık” düzeylerinin diğerlerine göre anlamlı olarak daha yüksek olduğu görüldü (p değerleri sırasıyla 0.049 ve 0.002). “Mesleki farkındalık eğitiminin sorgulanması” ile ilgili bilinç düzeyi de diğer gruba oranla yüksek olmasına rağmen bu fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmadı (p= 0.210) (Tablo 5).

Yatay geçiş sınavıyla başka bir bölüme geçebilme düşüncesinde olan öğrencilerin “fizyoterapide yeterlilikler hakkında farkındalık” ve “mesleki duyarlılık” düzeylerinin diğerlerine göre anlamlı olarak daha düşük olduğu görüldü (p değerleri sırasıyla 0.043 ve 0.001) (Tablo 6).

Sınav puanının bu bölüme yetmesi sonucu programı tercih eden öğrencilerin “mesleki duyarlılık” düzeylerinin diğerlerine göre anlamlı olarak daha düşük olduğu gözlemlendi (p= 0.027) (Tablo 7).

Boşta kalmamak için programı tercih eden öğrencilerin “mesleki duyarlılık” düzeylerinin diğerlerine göre anlamlı olarak daha düşük olduğu gözlemlendi (p= 0.001) (Tablo 8).

Anketin güvenilirliği Cronbach alfa katsayısıyla incelendiğinde, fizyoterapide yeterlilikler hakkında farkındalık düzeyini sorgulayan bölüm için 0.918; mesleki farkındalık eğitiminin sorgulanması ile ilgili bölüm için 0.871; mesleki duyarlılıklarının sorgulandığı bölüm için ise 0.905 bulunmuştur.

TARTIŞMA

Karabük Üniversitesi Sağlık Yüksekokulu Fizyoterapi ve Rehabilitasyon Bölümü 1. Sınıf öğrencilerinin mesleki farkındalık düzeylerinin tespit edilmesi amacıyla planlanan bu çalışmada, öğrencilerin fizyoterapide yeterlilikler hakkında farkındalık düzeyleri, mesleki farkındalık eğitiminin sorgulanması ile ilgili bilgi düzeyleri ve mesleki duyarlılıkları belirlenmiştir.

Doğru önermelerin yer aldığı ve öğrencilerin bu bildirimlere “kesinlikle katılıyorum” ifadesinin beş ile puanlandırıldığı

Tablo 5: Fizyoterapi ve Rehabilitasyon Bölümünü, İlgi Alanı Olduğu için Tercih Edenler ve Diğerlerinin Anket Sonuçlarının Karşılaştırılması

	İlgi Alanına Girenler (n:33) Medyan (Min - Max)	Diğerleri (n:8) Medyan (Min - Max)	p
Fizyoterapide yeterlilikler hakkında farkındalık	3.55 (2.37 – 4.39)	3.37 (2.71 – 3.67)	0.049*
Mesleki farkındalık eğitiminin sorgulanması	4.21 (3.14 – 5.00)	3.86 (3.21 – 5.00)	0.210
Mesleki duyarlılık	4.09 (3.11 – 4.50)	3.53 (3.23 – 4.23)	0.002*

Tablo 6: Fizyoterapi ve Rehabilitasyon Bölümünü, Yatay Geçişle Başka Bölüme Geçebilme Düşüncesiyle Tercih Edenler ve Diğerlerinin Anket Sonuçlarının Karşılaştırılması

	Yatay Geçiş Düşünenler (n:16) Medyan (Min - Max)	Diğerleri (n:25) Medyan (Min - Max)	p
Fizyoterapide yeterlilikler hakkında farkındalık	3.43 (2.37 – 4.18)	3.61 (3.00 – 4.39)	0.043*
Mesleki farkındalık eğitiminin sorgulanması	3.86 (3.14 – 5.00)	4.21 (3.29 – 5.00)	0.237
Mesleki duyarlılık	3.60 (3.11 – 4.23)	4.18 (3.23 – 4.50)	0.001*

Tablo 7: Fizyoterapi ve Rehabilitasyon Bölümünü, ÖSS Puanı Bu Bölüme Yettiği için Tercih Edenler ve Diğerlerinin Anket Sonuçlarının Karşılaştırılması

	Puanı yettiği için tercih edenler (n:29) Medyan (Min - Max)	Diğerleri (n:12) Medyan (Min - Max)	p
Fizyoterapide yeterlilikler hakkında farkındalık	3.49 (2.37 – 4.22)	3.67 (3.00 – 4.39)	0.185
Mesleki farkındalık eğitiminin sorgulanması	4.07 (3.14 – 5.00)	4.04 (3.57 – 5.00)	0.944
Mesleki duyarlılık	3.75 (3.11 – 4.48)	4.18 (3.70 – 4.50)	0,027*

Tablo 8: Fizyoterapi ve Rehabilitasyon Bölümünü, Boşta Kalmamak için Tercih Edenler ve Diğerlerinin Anket Sonuçlarının Karşılaştırılması

	Boşta kalmamak için tercih edenler (n:12) Medyan (Min - Max)	Diğerleri (n:29) Medyan (Min - Max)	p
Fizyoterapide yeterlilikler hakkında farkındalık	3.48 (2.71 – 4.18)	3.61 (2.37 – 4.39)	0,195
Mesleki farkındalık eğitiminin sorgulanması	3.86 (3.21 – 4.57)	4.29 (3.14 – 5.00)	0,094
Mesleki duyarlılık	3.57 (3.23 – 4.23)	4.14 (3.11 – 4.50)	0,001*

ankette puanlar, fizyoterapide yeterlilikler hakkında farkındalık düzeyini sorgulayan bölüm için 3.49 (2.37 – 4.39), mesleki farkındalık eğitiminin sorgulanması ile ilgili bölüm için 4.07 (3.14 – 5.00), mesleki duyarlılıklarının sorgulandığı bölüm için ise 3.98 (3.11 – 4.50) bulunmuştur. Bu çalışmadan elde edilen bulgulara dayanarak, Fizyoterapi ve Rehabilitasyon mesleğinin henüz temel derslerini dahi almamış olmalarına rağmen, her üç bilişsel nitelik açısından da öğrencilerin farkındalık düzeylerinin ortalamanın üstü olarak nitelendirilebilecek düzeyde olduğu söylenebilir. Öğrencilerin, açıkça, mesleki duyarlılıklarının sorgulandığı ve yüksek oranda, fizyoterapi mesleği ile özdeşleşen duygusal ve fiziksel özelliklere ve becerilere sahip olduklarını, bu özelliklerin gerekliliği ile ilgili önbilgilerinin ve fizyoterapistlik mesleğine olan ilgilerinin var olduğunu ve mesleki farkındalık eğitiminin sorgulanması ile ilgili olan bölüm ile de, kendilerine mesleki eğitim verilmesi gerektiğini düşündüklerini ifade eden bir sonuç ortaya konmuştur. Uygun'a (2008) göre de, mesleki başarıda belirleyici niteliğe sahip olan nitelikler, bireyin nitelikleri, mesleği eğitimin nitelikleri ve performanstır. Mesleki eğitim ve performans, mesleki yönelim gerçekleşikten sonra geliştirilen nitelikler iken, bireyin nitelikleri, daha çok meslek tercihinde önemlidir. Kuzgun (1996) mesleklerin ayırt edici özelliklerinin olduğunu ve bu özelliklerin bireysel farklılıkları da beraberinde getirdiğini vurgulamıştır. Fizyoterapistlik mesleği, bedence güçlü ve dayanıklı, gözlerini ve ellerini eşgüdümle kullanabilen, el ve parmak becerileri gelişmiş, çevresiyle iletişimi kuvvetli olan, özgüveni yüksek, yenilikçi, zorluklara karşı dirayetli, kendini iyi ifade edebilen, empati becerisi yüksek, araştırmacı ve gözlemci, toplumsal konulara duyarlı, sevgi dolu, gözlem yeteneği yüksek, sabırlı, sevecen, dikkatli ve sorumluluk sahibi bir birey olmayı gerektirir. Bireyler, çeşitli meslekler içerisinde kendileri için en uygun gördükleri ve bireysel doyum sağlayacakları mesleklerle buluştuklarında daha başarılı olabirler. Duyuşsal özellikler, ilgi, tutum ve akademik benlik kavramlarıyla açıklanabilir. Bireyler, öncelikle mesleğe karşı hevesli, istekli ve gönüllü olmalı, mesleğin imajı konusunda olumlu tutum sergilemeli ve pozitif duygular taşınmalıdır. Bilişsel özellikler ise, bilgi, beceri ve yeterlik kavramlarıyla açıklanabilirken, bu özelliklerin mesleki eğitimle kazandırılabilirliği düşünülmektedir (Kuzgun, 1996; Uygun, Çavuş, & Okur, 2010). 19 Kadın ve 22 erkek öğrencinin katıldığı çalışmamızda, mesleki farkındalık düzeylerinin cinsiyete göre değişmediği tespit edildi.

Ankette mesleki farkındalığın yanı sıra öğrencilerin programı tercih etme nedenlerinin sorgulandığı bir bölüme de yer verildi. Araştırmaya katılan öğrencilerden bir öğrenci dışında hepsi, bireysel özelliklerinin okudukları programa uygun olduğunu düşündüklerini ifade etti. Bu bölümü tercih eden öğrencilerden %97,6' sını eğitim aldıktan sonra hangi ünvanla mezun olduğunu konusunda, %75,6' sını da eğitim programı konusunda araştırma yaptıklarını belirtti. Bu sonuçlar henüz birinci sınıfta olan öğrencilerin mesleki farkındalık düzeylerinin nasıl ortalamanın üzerinde olduğunu açıklar niteliktedir. Öğrencilere okudukları programı tercih etme nedenleri sorulduğunda, %92,7 ile iş olanaklarının iyi olması, %80,5 ile fizyoterapinin ilgi alanına girmesi, %70,7 ile de puanının bu okula yetmesi cevapları öne çıkmıştır. Bunun yanı sıra, %39' u yatay geçiş sınavıyla başka fakülteye geçebilme düşüncesi, %36,6' sını aile ve çevresinin isteği ve

%29,3' ü de boşta kalmamak için bu programı tercih ettiklerini belirttiler. Öğrencilerin diğer tercih nedenleri arasında ise %12,2 ile arkadaş tavsiyesi, %4,9 ile üniversite ortamını görmek ve %2,4 ile aile mesleği olması ifadeleri yer aldı. Öğrencilerin hiçbirini buldukları okulu tercih ederken, üniversitenin ailesine yakın olması faktörünü göz önünde bulundurmamış.

Fizyoterapi ve rehabilitasyon bölümünü, ilgi alanı olduğu için tercih eden öğrencilerin anket sonuçları, diğer faktörler nedeniyle tercih eden öğrencilerle karşılaştırıldığında; ilgi alanı olan öğrencilerin 'fizyoterapide yeterlilikler hakkında farkındalık' ve 'mesleki duyarlılık' düzeylerinin diğerlerine göre anlamlı olarak daha yüksek olduğu görüldü (p değerleri sırasıyla 0.049 ve 0.002). 'Mesleki farkındalık eğitiminin sorgulanması' ile ilgili bilinç düzeyi de diğer gruba oranla yüksek olmasına rağmen bu fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmadı (p= 0.210). Yatay geçiş sınavıyla başka bir bölüme geçebilme düşüncesinde olan öğrencilerin 'fizyoterapide yeterlilikler hakkında farkındalık' ve 'mesleki duyarlılık' düzeylerinin diğerlerine göre anlamlı olarak daha düşük olduğu görüldü (p değerleri sırasıyla 0.043 ve 0.001). Sınav puanının bu bölüme yetmesi sonucu ve boşta kalmamak için programı tercih eden öğrencilerinse 'mesleki duyarlılık' düzeylerinin diğerlerine göre anlamlı olarak daha düşük olduğu gözlemlendi (p değerleri sırasıyla 0.027 ve 0.001). Bu sonuçlar, öğrencilerin farkındalık düzeylerinin, mesleği tercih etme nedenleri ile ilişkilendirilebileceğini göstermiştir. Öğrencilerden fizyoterapi programını bilinçli ve istekli olarak tercih edenlerin mesleki farkındalık düzeylerinin, zorunluluk veya baskı sonucu tercih edenlerinkine oranla daha yüksek olduğu görülmektedir. Yaşam biçimini şekillendirecek en önemli tercihlerden biri olan meslek seçiminde, başarılı olmanın en temel koşulları, bireylerin ilgilerini ve isteklerini dikkate alarak karar vermeleridir. Yaptıkları işte mutsuz olan kişilerinse, ne kendi yaşam kalitelerini ne de mesleki verimlilik düzeylerini yüksek tutmaları mümkün değildir (Turhal et al., 2010).

SONUÇLAR

Fizyoterapi ve Rehabilitasyon Bölümü birinci sınıf öğrencilerinde, ankette yer alan her üç bilişsel nitelik düzeyinin de Likert skalasına göre üçün üzerinde olduğu tespit edildi. Fizyoterapi ve rehabilitasyon lisans eğitimini ilgi alanı olduğu için tercih eden öğrencilerin anket sonuçları, diğer faktörler nedeniyle tercih eden öğrencilerle karşılaştırıldığında; ilgi alanı olan öğrencilerin 'fizyoterapide yeterlilikler hakkında farkındalık' ve 'mesleki duyarlılık' düzeylerinin diğerlerine göre anlamlı olarak daha yüksek olduğu görüldü (p değerleri sırasıyla 0.049 ve 0.002). Bu sonuçlar, öğrencilerin farkındalık düzeylerinin, mesleği tercih etme nedenleri ile ilişkilendirilebileceğini göstermiştir. Öğrencilerden fizyoterapi programını bilinçli ve istekli olarak tercih edenlerin mesleki farkındalık düzeylerinin, zorunluluk veya baskı sonucu tercih edenlerinkine oranla daha yüksek olduğu görülmektedir.

Bu çalışmanın, fizyoterapi ve rehabilitasyon bölümü öğrencilerinin amaç ve yeterliliklerinin belirlenmesi, mesleki gerekliliklerin ortaya konması, yeni müfredat ve farkındalık eğitimi programlarının geliştirilmesi ve bu sayede topluma daha faydalı meslek profesyonellerinin yetiştirilmesi bakımından yol

gösterici nitelikte olduğu düşünülmektedir. Öğrencilere lisans eğitimlerinin başında mesleki farkındalık eğitimi verildikten sonra fizyoterapide mesleki farkındalıklarının değerlendirildiği daha ileri çalışmalara gereksinim vardır.

KAYNAKLAR

- Adams, A., Bond, S. (2000). Hospital nurses' job satisfaction, individual and organizational characteristics. *J Adv Nurs*, 32(5), 36-543.
- Akkoyun, F. (2001) Gestalt Terapi. Ankara, Nobel Yayın Dağıtım, s.85-89.
- Bandura, A., Pastorelli, C., Barbanelli, C., Caprara, G. V. (1999). Self efficacy pathways to childhood depression. *J Pers Soc Psychol*, 76, 258-269.
- Başarı, G. Ö., Balcı, P., Nohutlu, E., Ulusoy, S., Vayvay, E. S., Sertoglu, E., Baltacı, G. (2009). Fizyoterapi Öğrencilerinde Mesleki bilincin postür üzerine etkisi. *Türkiye Klinikleri J Sports Sci*, 1(1), 31-7.
- Erdem, A. ve Y., Bilge, F. (2008). Meslek Seçimine İlişkin Akılcı Olmayan İnançlar Ölçeği- Lise öğrencileri için akılcı olmayan inançlar ölçeğinin geliştirilmesi. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 3(29), 95-114
- Kuzgun, Y. (2000). Meslek danışmanlığı. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

Kuzgun, Y. (1996). Mesleki olgunluk ölçeği el kitabı. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları.

Super, D. E. and Overstreet, P.L. (1960). The Vocational Maturity of Ninth Grade Boys. New York: Teachers College Press, Columbia University.

Turhal, E., Kıcıroğlu, B., Oçakoğlu, N., Karayığit D. (2010). Meslek yüksekokulu öğrencilerinde program tercihlerinde bireysel farkındalık düzeyleri; Ulusal Meslek Yuksekokulları Öğrenci Sempozyumu 21-22 Ekim. Düzce.

Uygun, S. (2008). Ortaöğretim sosyal bölümünde okuyan öğretmen adaylarının mesleğe yönelik duyarlılıkları. Ulusal Sosyal Bilimler Eğitimi Sempozyumu (14- 16 Mayıs 2008). Çanakkale: Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Yayını, 187-192.

Uygun, S., Çavuş, Ş., Okur, E. (2010). Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Duyarlılık Ölçeği Geliştirme Çalışması. International Symposium on Sustainable Development (8-9 Mayıs 2010) Çanakkale: Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Yayını.

World Confederation for Physical Therapy (WCPT) guideline for physical therapist professional entry level education-London, UK http://www.wcpt.org/sites/wcpt.org/files/files/Guideline_PTEducation_complete.pdf.